

ЗАЩО В ОДАТА „БЪЛГАРСКИЯТ ЕЗИК” ИВАН ВАЗОВ СЕ ОБРЪЩА КЪМ РОДНИЯ ЕЗИК (ПОДРОБЕН ПЛАН-ТЕЗИС)

I. УВОД:

Иван Вазов е всепризнат майстор ваятел на българското слово и горещ поклонник на родния език. За поета патриот е въпрос на национална чест да отстоява правото на нашия език да съществува и да се развива.

Одата „Българският език” е създадена като отговор на публикациите във вестник „Балкан”. Някои автори, непосредствено след Освобождението, предлагат българският език да бъде заменен с руския, защото е по-обработен и развит. Като отклик на тази антибългарска теза Иван Вазов подема голяма полемика във вестник „Народний глас”, където освен статии публикува и великолепната си ода в прослава на българския език.

II. ДОКАЗАТЕЛСТВЕНА ЧАСТ:

Теза:

Конкретноисторическите условия предопределят избора на жанра на творбата (ода) и на формата ѝ - обръщение, прерастващо в изповед към езика. Това позволява на автора да разкрие големия си поетичен талант и искрената си привързаност към родната реч. Езикът, според поета, е „най-голямото богатство, наследено от дедите ни”. Чрез него поетът - патриот може да разкрие убедително своята любов към език, поезия, родина, история, както и да заклейми предателството и родоотстъпничеството.

1. Езикът като отражение на историческата ни съдба - („Език свещен на моите деди... ”)

Избраната от Иван Вазов форма на обръщение към българския език му дава възможност да разкрие дълбоката си признателност към народа, към неговото минало, история и култура. Езикът ни е „свещен”, защото старобългарският език е най-старият славянски език - „латинският” език на славянството, език-образец. Наследен от дедите ни, този език е и нашият майчин език, езикът на който проговаря българинът и с чиято помощ преоткрива света. Езикът на „тая, дете ни роди”, е надживял робства, възходи, падения и има многовековна историческа съдба. Минал през превратностите на историята, изстрадал в робство и погроми, езикът ни е устоял на ударите на времето. Нападките на чуждите са закономерно явление, но най-много поетът го боли от нападките на своите. Боли го, защото става дума за родоотстъпничество и отцегугателство. Хорът на отрицателите поставя езика в ролята на страдалец и мъченик и борбата за неговото опазване ту се разгаря, ту затихва, ту стига до драматични полемики.

2. Възхищението на поета-патриот от достойнствата на езика - („Език прекрасен... ”)

Поетът е запленил от благозвучието и музикалността на българския език, от мелодията на неговите „звуци сладки”. С тънко естетическо чувство ваятелят на родната ни реч се вслушва в звукописа, който гали слуха, а българското слово е способно да изрази и най-нежните, и най-драматичните тонове. Посредством контраста, защитникът на езика - Вазов, показва поляризацията на съвременното му общество, състоящо се от хулители и родолюбци. С ирония и сарказъм е внушен образът на онези, които са глухи и безчувствени към мелодичността и дълбочината на българското слово.

С разгърнатата перифраза поетът изтъква все нови и нови достойнства на

езика. Българската реч е „гъвкава, звънлива“. Нейните звуци са „сладки“. Поетът е опиянен от разкоша на „руйните“ тонове и от живата изразителност и размах на мисълта, която е заложена в българския език. За красотата не е нужен коментар. Тя е вечна, докато модните ругателства са преходни и са обречени на забора и, като всяко преходно явление в живота, ще загинат с времето си. Така първата нападка за грубостта на езика е отхвърлена от поета с подобаващо достойнство.

3. Лична защита на езика („АЗ“ – позиция). Езикът и поезията.

Тезата, че езикът ни е орисан „за груб брътвеж“, предизвиква най-силно гнева на поета-родолюбец. Не езикът ни е груб. Лишени от национално чувство и усет са тези, които оправдават своето бездарие с липсата на творческа мощ у родния ни език. Своето чувство на гняв поетът изразява с тънка ирония, вложена в преизказните глаголни форми (на - „л“), с които изразява своето презрително съжаление към слепите за красотата на езика. Така полемиката се пренася върху друга плоскост: ези-кът и поезията. Емоционалният тон набира висота и авторът заговаря в първо лице, от свое име. Поетът приема ругателствата и предизвикателствата. Той е готов да превърне „черния срам“ на езика ни в свое вдъхновение. Преминал през сърцето на поета, докоснал се до неговата любов, езикът ще възвърне „чистия си блясък“ и истинска красота.

Не езикът е безсилен, безсилни са тези, които няма какво да кажат със словото.

4. Вазовият обет пред езика - програма за бъдещо творчество.

Финалните строфи илюстрират Вазовия обет пред езика и чертаят неговата поетична програма за бъдещо творчество:

... и в светли звукове ще те предам на бъдещото бодро поколение.

Вазов сам определя творчеството си като отстояване на националното ни достойнство. Поетът вярва, че езикът ни, усъвършенстван от поезията, ще бъде оценен по достойнство от потомците. Оптимистичният финал идва от вярата на поета в правотата на избраната от него естетическа позиция - да бъде верен син на България, да служи достойно и с чест да отстоява своя дълг на българин и на поет - патриот.

III. ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Одата „Българският език“ е една от най-хубавите Вазови творби, с които се защитава националното самочувствие и самосъзнание на българина. Даденият обет пред езика не е само патетична фразеология, а дълбоко осъзната вътрешна необходимост да се работи за развитието и усъвършенстването на българското слово. С поетичните си творби „Родна реч“ (1914), „Езикът наш“ (1916), статията „Нашият поетичен език“ (1920) виждаме, че Иван Вазов остава верен на своите схващания до края на житейския си път. Убеждаваме се, че той е изпълнил достойно своя тържествен обет пред езика. С голямото си по обем полувековно творчество Иван Вазов доказва законното право на българския език да се нареди сред развитите европейски езици, да бъде изразител на народопсихологията и културата на българина.